

ORADEA-MARE (NAGYVÁRAD)
 9 Maiu st. v.
 21 Maiu st. n.

Ese in fie-care dumineca.
 Redacțiunea în
 Közép-utca nr. 395.

Nr. 19.

ANUL XVIII.
 1882.

Prețul pe un an 10 fl.
 Pe $\frac{1}{2}$ de an 5 fl.; pe $\frac{1}{4}$
 de an 2 fl. 70 cr.
 Pentru România 2 galbeni.

Tablou din Carpați.

Colibă și palat.

— Novelă. —

(Fine.)

Iuonel se simțea ca treznit de fulger. Momentul eră atât de nfricoșat, încât nici nu putea să-și dea seamă. Știea numai alăta, că perduse totul, că nu mai avea pentru ce să trăiească 'n lume.

Sub impresiunea acestei simțiri, desperat până la nebunie, dănsul cugetă, că va face mai înțelepțește, decă își va sfârși viața.

Să sară jos și el în prăpastie, ietă ideia ce-i plesni prin minte!

Și fiind că ideia acésta i părû foarte potrivită, o și realiză la moment.

Fericit, că-și va termina viața ce nu-i promitea nici o bucurie, sări dănsul jos.

Dar se opri iute.

O stâncă, ce se 'ntindea în afară, fu pedeca. El se lovi bine, căci căduse dela o nălțime de vr'o 6 metri, dar lovirea nu fu periculoasă, ma nici nu i se frânse nimica.

Dar el nu știea unde se află. Eră de părerea, că a cădut până jos și se miră, că cum de n'a murit totuș?

Atunci se redică să vedă, cum s'a putut întempla acésta minune?

Și ce vedû?!

El nu se află jos, ci sus pe o buză de stâncă. Și lângă el zăcea — Florica. Acésta asemenea se 'mpedecă în stânca aceea și remase acolo.

Surprinderea și bucuria lui Iuonel nu se pôte descrie. El sări iute la ea, ca s'o aredice, s'o aducă în ori, căci dânsa se lovi mai tare și lesinașe.

Bieta fetă zăcea ca mōrtă, sângele i curgea din cap, căci colțul stânței il sparse.

Iuonel își scōse iute cârpa de mire, șterse fruntea ei udată de sânge, o luă în brațe și începû a o legăna, șoptindu-i fel de fel de cuvinte de drăgănanare.

Dar ea nu se mai treziă.

Într'aceste jos la pōlele stânței se iviră dōue figure, cari zăbind scena de sus, remaseră uimite.

Eră Radu cu părintele seu.

După multă căutare zădarnică ajunseră ei acolo, perdându-și totă speranța d'a mai regăsi pe Florica.

Revēdēnd-o, surprinderea și bucuria lor fu nemărginită.

Radu numai decăt pricepû situațiunea. El se temea, că soro-sa va sări de pe cutare stâncă; nu se 'ndoia dară, că dânsa de bună sēma a sărit din țuțiuul acesta, dar apoi s'a oprit în buza de stâncă, unde a găsit-o Iuonel.

— Mai trăieșce? — strigă el lui Iuonel.

— Har Domnului, mai trăieșce, — respunse acela plin de bucurie.

Radu grăbi la un isvor din apropiere să aducă apă rece, ca să-i stropescă tēemplele și astfel s'o aducă 'n ori.

Însē Iuonel nu așteptă acésta, ci luă 'n brață pe Florica, și sări cu ea de pe stâncă pe stâncă, grăbind s'o ducă la isvor.

Acésta scuturare avû un efect neașteptat. Ea își vini în ori. Se tređi.

Ce mare i fu mirarea, când se vedû în brațele aceluia, de care a fugit și pentru care a sărit în prăpastie!

Cum il vedû, trēsări. Apoi întrebă :

— Dar n'am murit?

— Nu, căci Dumneđeu nu te-a lăsat să mori. Ț-a scăpat viața ca prin minune.

— Vai, și cât de bine ar fi fost să mor!... Dar cum ai ajuns tu aici?

— Am sărit după tine.

— Dōră și tu ai voit să mori?

— Da.

— Dar pentru ce?

— Pentru că fără tine n'am mai voit să trăiesc.

Ea își ficșă privirea lung timp spre el; apoi dișe cu blândețe dulce :

— Într'atâta me iubeșci?

— Cât nu pot spune.

— Încât ai voit să-ți jertfeșci și viața pentru mine?

— Numai am voit, însă n'am putut, căci m'am împedecat și eu în aceeași buză de stâncă.

— Așă dară, decă tu ai fost în stare să faci pentru mine asta, aș pēcătui înainte lui Dumneđeu și a ômenilor, de cumva nu te-aș iubi și eu.

— Me iubeșci, dragă? — întrebă Iuonel cu entusiasm.

— Din tot sufletul.

— Și vrei să fii nevēsta mea?

— Cu plăcere.

În momentul acesta sosiră la isvor. Iuonel își depuse sarcina drăgălașe și dișe lui Radu :

— Ietă-me-s omul cel mai fericit pe fața pămēntului. Florica me iubeșce și vrē să fie a mea!

— Destul de rău dară, Florică dragă, că ni-ai făcut atâta întristare.

— Sē me iertați, dragii mei! — începû dânsa. Dar șciu eu ce-am făcut? Eram ca nebună. Mi-a intrat în cap o dragoste nesocotită. Coliba a iubit palatul. Dar prăpastia între ele a fost mare. Am cădut în ea. Însē har Domnului am scăpat. Un ânger trâmisi din cer m'a mântuit. De-atunci am uitat dragostea nebună. De atunci iubesc numai pe acela, care și el a fost gata a-și jertfi viața pentru mine.

Și după aceste vorbe, ea privi spre Iuonel și i întinse mâna cu iubire.

Într'aceste sosi părintele ei. Acela începû să plângă de bucurie, când auđi cele întemplate.

Radu spēlă cu apă rece capul surorii sale. Apoi i legă rana și porniră toți cătră casă.

Sōrele eră spre scăpētat când ajunseră la marginea pădurii. Mama ședea încă tot acolo.

Când ea își zări fiica, sări din locul ei, și alergă spre ea. Apoi o sărută, o îmbrățișă, căđû în bratele ei și în urmă începû să plângă de bucurie.

Abia o putură despărți de Florica. Dar și pe drum o tot sărută și îmbrățișă.

Sōrele nu apuse încă, pe când ei ajunseră în sat. Pe atunci nuntașii se îmbrăștiară de mult, căci nimene nu mai credea să se țină nunta.

Ei se duseră de-a dreptul la preotul, carele merse cu ei la biserică și cunună pe Iuonel cu Florica.

Înainte de miēđăđi au fost nuntași fără mirēsă, acum eră mirēsă fără nuntași.

Dar ce le pāsă lor acuma de nuntași! Nunta lor totuș eră mai veselă, decăt ori ce ospēț cu sgomot, căci aveau între ei un ôspe nou, care promitea a nu se depărta în veci : fericirea.

Dar totuș ei nu putură rămâne singuri. Șcirea acestei întemplări neașteptate se respândi iute în tot satul. Se și adunară apoi nuntașii, dōră încă mai mulți decăt înainte de miēđăđi și făcură o nuntă mare.

Ma și boerul vini cu boerēsa, și petrecură vr'o ôră între sătenii lor. Numai Leon nu se 'nfățișă. El tocmai atunci plecă d'acasă „în o afacere grabnică“.

Ioșif Vulcan.

Copila și florile.

Între flori în grădinioră
Stă copila suspinând.
„Ce plângi, dragă surioră?“
(I șoptesc florile blând.)

„Mai de mult zimbînd voiósă,
Ca și-o stea, la noi priviai,
Și vedîndu-ne setóse,
Pe tóte ne adăpai.

Ađi noi însé jalea-ți mare
Vrem în dar s'o alungăm:
Tu te uși de întristare,
Noi de sete ne uscăm“.

— Mici surori! odinióră
Suriđend la voi priviam,
Căci în ori ce florișóră
Un raiu lin atunci zăriam.

Dar ađi nu me 'n cîntă 'n viétă,
De cât un scum „trandafir“
Ce-i departe, și-a cui față
Numa 'n vis pot s'o admir... .

Vadăpam odinióră,
Dalbe flori cu scump miros!
Și de apa din' isvóre
Înfloriați mult mai frumos.

Ađi n'adap flori, decât dóue
Ce pe față-mi înfloreșc;
Le tot ud din ochi cu róuă:
Totuși pier, se veștejesc“.

Petru Dulfu.

Ribliografie.*

națională 1880.

De când bătrânul Asachi și Negruzzi a depus condeiul pentru vecie, la noi terenul novelisticeii s'a cam înțelenit. Dl Odobescu dase într'un rînd probe de vrednic urmaș prin publicarea câtorva novele istorice, scrise în limba lui Mihnea voda cel rău și a Chiajnei. Dar așa se vede, dl Odobescu ca și alți „cavaleri de pe spiritul sfânt“ și-a încruciașat lancea în turnirul pentru direcțiunea, ce ar fi să se apuce întru dezvoltarea literaturii noastre, în lupta dintre puriști, latiniști de o parte și între „direcțiunea nouă“ de altă parte.

La partida celor d'ântăiu aderase lung timp majoritatea publicului, ieră la a celor din urmă o minoritate, care însă numără tot atâtea capete geniale.

Dacă celim „Criticele“ dlui Maiorescu și jurnalele noastre din timpul abia trecut, aflăm ce crâncen resboiu au luptat condeiele pentru „direcție“ — une-ori chiar până la cinism. Dl Odobescu pe noi cei din „școlile ungurești“ prin câteva geniale ghiolduri ne face ridiculi spre vecinică pomenire în „Istoria Archeologiei“. Acest op escelent n'are altă scădere decât impetuosul atac, improvisat contra „romaniștilor“, un mic negel

* Autorii cari doresc să publicăm dare de sémă despre scrierile lor, sînt rugați a ne trãmite câte dóue esemplare din acele.

Red.

negru în fața unui clasic chip. Măestrul disertator asupra „Anticității și Renașcerii“ va ști însă ce simetrie și consonanță se restabilește prin acest negel.

Nu sîntem contrari neimpăcați ai școlii inaugurate de dl Maiorescu, dar nu putem consimți întru tóte cu școlarii sei, cari s'au făcut mai papiști decât papa, mai roialiști decât regele.

Dl Maiorescu s'a declarat inimic „școlii Barnutiene“, care trecuse la extremitatea a latinisă limba noastră asta — minunată în felul seu, așa încât poporul abia mai eră să înțelégă pe bărbatul de litere. Dl Maiorescu susține cu bun temei, cumcă literaturile și în special limba tuturor popórelor numai din elementele sale încrustate în concepțiunea vulgară a putut formă fundament solid dezvoltării sale, și pentru aceea nu este natural lucru, ca noi românii să ne depărlăm prě în pripă și prě mult de graiul de comun al popóului și de mersul ideilor sale, de limba viuă a popóului, care mai vėrtos în frasele și metaforele ei este un adevėrat diamant noroít.

Mulți însă din discipulii dlui Maiorescu socot drept elemente ale limbei româneșci tóte provincialismele și rusticitățile, cari se aud pe alocuria. Ei au cădut în acea greșelă, la care ajunseseră de cealaltă parte „puriștii“. Ei au năvălit asupra „graiului poporan“ și mi-ți-s'au sufulcat Dómne, și mi-ți-au scos cuvinte din popor, cât om să fii, Cihac să te chieime, și să studiezi o viétă 'ntregă tóte jargónele muscăleșci, poleceșci, lituane, turceșci, greceșci, bulgareșci, ungureșci și jidano-nemțeșci, ca să pricepi perfect tot ce scriu.

Dacă cred acești geniali întemeiători ai limbei, că e bine. să renviám tóte antichitățile și móșcele slavice ale hrisóvelor și letopisișetelor, să poporalisăm „vizitiile“, „firideele“, „heleșteele“, „halalele“, „iarmarócele“, „ranițele“, „țelele“, și tóte „becizniciile“ ruso-ungaro-jidano-turco — mahalaleșci — și să ne slavisăm și-mai-și dicționarul, apoi facă-ne și dragostea a adauge la fie-care carte, la fie-care număr al foilor lor, câte un mic dicționar „ad vocem“; esplice-ne mereu „graiul popóului“, și noi bieții muritori vom avé înlesnirea a învăța mai fără cheltuielă limba maicii noastre, și Academia asemenea va profita mult din acésta procedură îndemănelnică. Că e de desperat, domnilor, acuși „le-șci“ pace, de a ne mai pricepe. Și ce am pro-... „romanisti“ — mundtod? Ne vom... dela care numai un mic... „noroic“,

ca anumite jivim.

Nu e glumă cu slavizarea... tiți foile din Tėră, mai ales din lași și veți veue, voiu de „șocățenie“ s'a pornit să sodomėscă „latinitatea“.

Glótele nu mai ascultă de glasul măestrului. Glasul dlui Maiorescu, cumcă esistinta noastră națională este garantată numai prin latinitatea noastră, resună în pustiu, dróia învățácelor cutreeră câmpii, și calcă și sfarămă tot ce a sedit și zidit un Lazar, un Heliade, un Negruzzi ș. a. Chiar noi cei cu „propta latinității“, cum ne dice dl Odobescu, aici în Dacia superióră, ne ferim acum de latinitate ca de — ciumă. O foită „dē pēr la noi dē prin Banat“ mai de unăđi ne batjocuri fel cu „vėrtutea noastră de ante-slavism“ (Voiá să dică dóră „anti-slavism!“) Ne batjocuri mai strășnic decât cartea suscitată și decit rumunii Nădejde și Speranță dela „Contimpuranul“!

Pasă acum mândrie națională, a fi strănepoți de împėrați, lăstăriți din trupina Romei „ca mușcoiul din armăsarū“ cum dice dl Odobescu.

Und das hat die Loreley mit ihrem Sang gethan!

Ca să ne întórcem de unde am pornit.

Unii din aderinții dlui Maiorescu — între cari și dl Gane (Ganea) — s'au grupat în giurul genialului lor maestro și au format societatea „Junimea” din Iași.

Börne dice, că decă o sută de savanți își inchid sufletele într'o casetă. se ride dracu' de ei. căci la un bun prilej ștengă caseta cu suflete cu tot. Cei cu propta latinătăii zimbiau malițios până ce „Junimea” cu „Convorbirile” sale lucră izolată, dar însă al bată-l ț n'a avut ce i face, pentru că mulți „archaisti” mascați și nu cu mai puțin spirit le dă mereu sprijină din afară. Așa acum s'a sporit tare numărul celor dela direcția nouă, acum direcția nouă dă tonul, ea predominază și ea face — în literatură, și face cu o manie — cum am atins mai sus, care cu vremea o s'e-i dee de cap.

Trei dintre membrii „Junimei” Dd. N. Gane, Iac. Negruzzi și I. Slavici au reapucat firul novelisticeii, unde s'a intrerupt cu „Chiajna”.

Dl Manliu în cartea sa „Curs de literatură” citază pe D. Ganea, Slavici și Negruzzi ca pe noveliștii noștri de mustră.

Așa dară dl Gane, de ale cărui „novele” vom vorbi, ocupă locul de frunte!!

Societatea Junimea” anunță mereu de un timp încoci novelele dlui Gane între „publicațiile” sale; Academia română a ales pe dl Gane membru correspondent al seu, ieră dl Maiorescu și N. Xenopol laudă putere scrierile dlui Gane — în privința limbii — românești. Avem prin urmare a face cu o carte de valoare recunoscută și cu un factor însemnat în literatură (!)

Vina dtale, dle redactor, decă ți-am aprins paie 'n cap cu cele ce voiu spune mai la vale, și n'am lăsat, ca draga-mi de vreme s'e-și facă datorința. Presupun adecă acea abnegațiune dela cetitori, că-mi vor urmă în culezătoră campanie, pentru care mi-am încălecat Rosinanta, cam slab hrănită și cam rău grijită. Știi, că vin „sevai” din „lumea lăcomă”, de pe „alt tărēm”.

Dl Gane sub titula din fruntea acestui articol publică 2 tomuri de novele și dedică opul seu „rodul unei lucrări stăruitoare” amicilor sei dela „Junimea”. — De va fi rea — cartea, — dice autorul, — veți avé respunderea; de va fi bună, al vostru va fi meritul. În această mărturisire aflăm, că dl Gane voiește să pre-ocupe cu modestia unui începător, care însă se potrivește rău cu descoperirea, cumcă acesta este o lucrare „plină de amintiri din tinerețe”. până ce noi credem, cumcă dl Gane s'e află la începutul carierei.

Să luăm aminte!

Novela, ca s'e corespundă scopului seu și s'e aibă o valoare oșeșcare — trebuie s'e țintescă la o convingere morală, pentru care autorul voiește s'e câștige pe cetitor; novela trebuie s'e cuprindă o învățătură. Conținând acest simbur — novela pôte avé de sujet împărțășirea petrecănosă și enararea atrăgătoare a unui fapt istoric, ilustrat cu unul s'eu mai multe epi-ode de pe timpul, în care se petrece întâmplarea; novela istorică trebuie scrisă cu bună luare de sémă la starea culturală, la datinele, la credințele, la ideile predominătoare, la limba și la costumele de pe acel timp.

Novela cu sujet din viața poporului s'eu din societate are s'e fie scrisă în modul de cugetare al poporului s'eu al societății, ea tractează câte o temă din present și se ocupă une-ori mai inadins alte ori barem în trecăt de traiul vieții la popor, de datinele, credințele, superstițiunile și prejudețele lui; eroii acesteii narațiuni vorbesc limba lor proprie după gradul inteliginții. Vreu s'e dic, că unui țeran i s'ar ședé închinat, când ar începe a vorbi Mărincai: — „Amabilă domnișoră, depun drept omagiu la picidorele tale amorul meu ardinte și te încredințez despre fidelitatea mea eternă!” — și ieră din contra unui roué, s'e dică: „N'auđi Elviro, fétă hăi,

du-te p'aci 'ncolo, imi ești dragă, leliță, dragă, s'e te sorb cu ochii!” Specimene mai ales de s'orta d'ântăiu gășești la beletristicii noștri câte vrei.

În novela istorică, ca și cea poporală ori de salon, tôte faptele și aspirațiunile, ba chiar conversațiunile actorilor trebuie s'e purcedă din motive logice și psihologice, s'e fie totdeuna motivate de timp, de împregiurări, de situațiune, și dialogele înșile au s'e conțină câte un fapt, o intrigă ori desnodământ, s'e nu fie banale!...

Ei — dar dl Gane scrie novele fără a urmări vr'un scop invederat, vr'un „țel” cum dice dsa.

Ai spart ghiócea și n'ai aflat simbure nici de léc!

Un scop pare-mi-se a condus pe autor totuși și anume a ne dá o imitațiune a graiului poporal (moldovenesc), atâta însă, în lipsa desevșerită a celoralalte recerinte, pôte s'e fie de ajuns în povești despre Verde 'mpérat, Roșu 'mpérat, Stati-cot etc., la cari nu se aplică sonda analizei psihologice, nici a patologiei; nu-i de ajuns atâta însă în novele.

De o acțiune după un plan oșeșcare, de o congruință a sceneriilor și a discursurilor, de firul „fabulei”, care se lege totul la olaltă, de necs între caracterul personajilor cu intențiunea novelei, puțină grijă duce dl Gane. La densus mai în totdeuna fatalismul și elementele dominéză asupra situațiunilor, aceste încurcă firul ori curmă nodul narațiunii, nu rezoluțiunea, dispozițiunile naturale și caracterele individualităților.

Tipuri plastice de caractere, cari s'e-ți plutescă lung timp reverberând în memorie, cari s'e le vedé mereu luptându-se pentru bine ori pentru rău, cari s'e le întelnești și recunoști în viață, cum întelnești d. e. unele din tipurile zugrăvite de penelul isteț al dlui Slavici, în novelele dlui Gane nu pré găsești.

Mai toți eroii mai tôte eroinele sale s'unt marionetele fatalității și casualității, plázmuite de egrisonnica sa fantasie.

S'a đis despre dl Gane, cumcă pré mult pune motivul scrierilor sale în credințe deșerte; noi încă aflăm, că novelele dlui Gane gem de superstițiuni, dar aceste arare ori s'unt credințele poporului, ci — cum am đis — invențiunea fantasiei sale; de altcum motivele așa cum le premite autorul chiar, nu împregnéză întregul curs al narațiunii și de acea par cetitoriului cugetător împedecătoare și supărăcióse.

Așa în „Fluerul lui Ștefan”, „Comóra de pe Rarău”, „Vênătórea”, „Andreu Curcanul”, „Cănele Balan”, „Sânt Andreu”.

Decă cineva ar tractă despre datinele, credințele și superstițiunile poporului și le-ar întrétese în novele bune, și-ar face un mare merit literar. „Dóue nebuții” ne lasă însă a crede, că D. Gane ar puté cultivá cu succes acest teren.

Dl Gane are o predilecțiune nefastă a lăsá, s'e fie conduse cele mai multe acțiuni ale eroilor sei prin câte un vis, câte o nălucă, câte un presémț al cailor, caprelor, cănilor și mai șciu eu ce. Așa în „Domnița Rusanda”, „Petra lui Osman”, „Comóra de pe Rarău”, „Privighitórea Socolei”, „Vênătórea”, „Hatmanul Baltag”, „Șanta”, „Petru Rares”, „Andreu Curcanul”.

„Ochii mamei” este o mediocră „Schnurre” nemțescă dela cutare Blaustrumpf, fără conținut de valoare. „Hatmanul Baltag” novela dóră cea mai puțin vrednică de imitat alui Dickens; ieră „Sânt Andreu” este o nópte de Walpurgis înflorătoare cum arare o pôte visá o fantasie aprinsă. Apocalipsul Stlui Ioan este o lucrare de preț barem archeologic, acesta grozăverie nici atâta.

Ce s'e pótă omul învăță din aceste haluituri!

„Petru Rareș“ este și subiectul unei povești a dlui Marienescu. Rău îmi pare, că nu o am la îndemână ca să fac comparațiunea.

„Domnița Ruxanda“ este un — plagiat a poveștii lui Asachi, pe care o află reproducută în „Epoca lui Vasile Lupu“ de dl Misail.

Te miri, cum se întînesc ideile omenilor. Magna ingenia conveniunt! Dar decă a băgat de seamă dl Gane, cumcă Asachi cu dieci de ani mai înainte a scris aceeași povestea linsă-leiță ca a dsale, la ce naiba a mai publicat-o, ca să ridă „criticării“ de el!

Între cele 19 povești ale dlui Gane nu se află una, la care n'am avé a face temeinice excepțiuni din cutare séu cutare punct de vedere.

Credem însă, că dl Gane, decă va studia serios caracterul, datinele și credințele poporului și va întrebuiți tot mai des frazele limbei populare — ca Creanga, Ispirescu, Odobescu, Iarnic, Culegătorul tipograf, luând în formă de model pe un Henry Conscience și Rosegger și cu sonda psihologiei a mână, și-ar pute face un bun nume în literatură. Ar pute ajunge la frumoșe rezultate și în copiarea rapsodică a icônelor de „gênre“, decă va împrumută péna lui Bret-Harthe.

Novela istorică la noi, până n'a avé istoria critică, până n'a se cristalisă în memoria posterității caracterele persónelor istorice, este o întreprindere temerarie pentru un bel esprit diletant numai în istoria faptelor și a culturai. Ce voiți cu novela istorică, când abia disputăm încă de barba lui Ștefan cel mare?

Acum să vedem, cum ne îmbucură dl Gane cu stilul, cu limba scrierilor sale.

Reproducem câteva specimene ca exemple înspăimântătoare pentru mulți din literaturii noștri, cari nu-și iau ostenéla, a-și revisui și a-și purecă de nou și ierăși de nou manuscrisele până a le pune sub stampă:

„Auriul pèrului, veselía zimbetului, dulcéța ochilor isvoriau din chipul ei fecioresc întocmai ca un riu de raze ce încunjură numai fruntea ângerilor“.

„Domnița cređu, că aude resonând în urechea ei glasul infricosat al destinului“.

„Nici odată fulger din cern'a produs în lume mai multă sguđuire decăt acești ochi pe inima Domniței“.

„Fruntea sa nu se ameteșce de luciul amăgitor al undelor“.

„Ici colé câte o stea se iviá la încheiturile nourilor, și părea că întrébă sfiicioșe pe călător unde merge“.

„Urechile ei păreau, că aud o musică de pe altă lume“.

Modelul de descrițiune de pe pagina I 37. 38 cu luna, curcubeile — icóna de sub apă ș. a. le îndichez simplu.

„Graiu pitoresc“.

„Ea dispărú ca un geni prin frunđișul codrilor“.

„Fereșce-te cât vei pute de dragoste, căci ea mușcă în inima omului cu dinți de căne turbat“.

„Voce argintie“ I. 151.

„Nori arginți“ I. 164.

„Ea nu sciea, că virtutea începe acolo unde se sfirșesc plăcerile și că morala e un câmp pustiu unde nu creșce ierba verde“ I. 155.

Frumoșe principii aceste. Am sfirșit-o!

„Amorul dice lumea, e o costișă înflorită, pe care lîncei răpede, căci la fie-care pas în-

tâlnești o minune“. (Nu e constatat să facă lumea o așa rea comparație.)

Eleonora — o fétă perđută — o demimonda din mahalalele Iașilor este „un ânger“ I. 166.

„Ce vrei să dici Petru?“ (Petru în vocativ, cine a mai pomenit?)

„Ochii lui sînt adânci ca albastrul cerului și sărutul lui (sînt?) dulce ca sărutul lui Dumnezeu“. (Ce blasfemie într'o rea construcție!)

„Vênătorii se aședără pe ierbă la prânđ luând fie-care ce apucă — unul o cóstă de iepure, altul o aripă de curcan“. (Ciudați vênători, cari se regaléză cu coste de iepure! Dl Gane crede de sigur, că costa de iepure ar fi vr'o delicateță.)

Gónele vênătorilor avură de rezultat încă câți-va lupi, vulpi, și porci selbatici“. (Câți-va vulpi!)

„Pe malurile apelor — frasinii pletoși“ (!?)

Autorul decă inscenéză joc, dice că s'a început „un joc nebun“. (Vênătórea, Pétra lui Osman ș. a.)

Alesandru, personagiul de frunte în „Vênătórea“, rătécind prin pădure „începú să tipe din totă puterea plămânilor“. (Mance-l rușinea de broscioiu, și el încă mai are obrazul să dici frumoșei copile din pădure — hodoronc-tronc: „Eu să me scald în lumina ochilor tei“. (Peste măsură poetic!)

Nu ne putem reținé, a nu atinge curioșo situație, cum Alesandru adórne la cântecul unui „ânger“ de fétă, pe care o lăseșce singură în fundul codrilor. (Terribilă naivitate!)

Șanta crăsmărița, ibovnica lui Codrean hoțul iecă ce grozav de frumoșă erá: „Zimbetul ei erá isvor de mângâiere, ochii ei dóue bucurii, pèrul haină de mêtasă, sinul taină de desfétări I. 290. (Welch blühender Unsinn!)

Va fi bine, ca cei ce simțesc vocațiunea a se sui în Parnas — să pună după ureche invétătura ce urméză mai jos cu privire la descrierea ênsușirilor corporale.

„Cărarea erá strimță și umbrită pe amêndóue lăturile de brazi nalți și tufoși, bétrani de când lumea, cu rădécini impletite ca șerpilor, cu găuri putregăite, în care se adăpostesc șoimii, și din timp în timp prin spărturile crengilor se vedeau în urmă-le lucind ca o fața de apă șesurile întinse presurate (presărate) cu lanuri și sate“ II. 53. (Ce supraficiale cunoștințe de botanică!)

„Furtunaticele lui tinerețe“.

„O dulci și sfinte tinerețe“.

„Ieră cu — cu iuțéla cu care cad stropii de apă într'o cascadă începui să-l întreb, de tata, de frate, de baba Ilinca, de (cânele) Balan de casă, de gradină“.

„Un rai de verdéță, în care cântau, se jucau și se iubiau un popor de gândaci și păserele“. (Ne putem închipui cum — se iubiau un popor de gândaci!)

„Moș Toma vèslì spre dânsa (spre cocóna Zamfirița, care în revêrsatul zorilor prindea singurică cu unghița peșci) ier când ajunsei în dreptul ei, simții de departe căldura a doi ochi negri aprinși ca focul“. (Minunea! — du sublime au ridicul il n'y a qu'un pas!)

„Me aședă: la o ruptură de părâu“ II. 316.

„Mirésa călare pe un cal alb ca și dânsa“ II. 316. (Aman ce potrivélă!)

Dl Gane nu se ține de nici un principiu de ortografic, el scrie cam cum îl taie capul, cum fac peste tot literații noștri de a dóua mână din „Têră“ fără logică, fără consecință.

Dl Gane scrie vânt și vènt, mă și mé, între-

băi, mă culcăi și aruncai, vânat și vânător, tână și tână s. a.

Dl Gane în fine de interpunctiuni — habar n'are, — dies genit übrigenst hohe Geister nicht!

Dl Maiorescu într'un escelent articol al seu („Convorbiri literare“ 1881 nr. 8.) „În contra neologismelor“ într'altele laudă limba dlui Gane, ieră dl Nicu Xenopol făcând critica novelelor în „Românul“ (14 jan. 1882) esclamă: „Dar cine ne va da descripții de locuri și de ômeni scrise într'o limbă atât de frumoasă, conversațiuni atât de naturale (?) în graiul colorat al poporului nostru și corespunzătoare (?) în totdeuna caracterului celui ce vorbește“. „Un stil atât de curgător, o limbă atât de curată (de ce curată?) în cât cu greu am găsi ceva asemănător pe la mulți din autorii noștri“. (O credem.) „Lucrările sale împreună cu poveștile lui I. Creanga pot servi drept model“ „mai bine decât în novelele dlui Ganea nu putem alege nicăiri“.

Ar fi trist foarte să n'avem nicăiri alt unde de ales modeluri. Dar unde e Odobescu, Negruzzi, Slavici? etc.

Și bine, ce modeluri vei scote din novelele dlui Gane, în cari nu afli cum dici „nici țesătură desă a întâmplărilor, nici observații fine psihologice, nici analize pîntrundătoare!“ în cari nu sînt câteva „cusururi“ numai, ci sînt cu belșug.

Ce va învăța tineretul de pe la licee din aceste novele? Limbă? Limbă fără cuprins, cuvânt fără faptă, formă fără materie!

Cu toate noi cele ce am dis la începutul acestui articol, le susținem în mare parte referitoare și la a dlui Gane — limbă.

Nu cred, că va fi de folos literaturii, decât mereu ne vom perde în tirade entusiastice și elogiuri superlativă și asupra unor lucrări de valoare îndoielnică, cari n'au nici prestigiul unor „încercări“ mai mult, ci sînt „rodul unei lucrări stăruitoare...“

— Și acum și ceva bun dela rēpausatul Lessing. În escelentul seu tractat archeologic „Laokoon“ Lessing scrie:

„...Obiectele poeziei sînt acțiunile în urmarea lor sau a părților lor după olaltă. Corpurile numai într'u atâta ocupă locul lor potrivit în poezie, încât acele prin însușirile lor stau în strînsă legatură cu acțiunea, cu faptul.“

Drept acea poezia în imitațiunile sale progresive — curgătoare pôte folosi din însușirile corpurilor numai pe acelea, cari deșteptă icôna cea mai sensibilă a corpului, și anume din acea parte, care este mai de folos înfățișării.

De unde urmază regula, cumcă poetul trebuie să cruce descrierea obiectelor fizice; acest teren este al pictorului.

Homer nu depinge nimic decât acțiuni progresive, toate corpurile, toate lucrurile el le zugrăvește numai prin participarea lor la acțiune — și de comun cu o unică trăsura.

Pope dicea, că acel ce nu voiește să pörte nemeșitat numele de poet, să se lapede iute de mania, a descrie.

— Poetul neputend înfățișă alcătuițele frumșetei decât una după alta, trebuie să se rētină cu totul dela descrierea frumșetei corporale — ca frumșetă. El este nevoit să simtă: cumcă nu e chip, ca elementele frumșetei înșirate după olaltă să facă efectul, ce l'ar avé când ar fi grupate la un loc. Privirea concentrică, ce vom aruncă asupra-le după enumerarea lor, nu ne pôte dă o icôna cōrsunătoare despre întregul.

Poetul trebuie să simtă, cumcă este peste inchipuirea omenescă a-și imagina efectul, ce pôte face gura,

nasul, ochiul, peptul așa și așa format, decât nu cumva cunoșcem un asemenea tip după natură.

Întru aceste Homer este modelul modelelor.

El dice:

„Nireu eră frumos; Achile eră și mai frumos; Elena avea o frumșetă cerescă!“

Nicăiri însă nu se demite în descrierea parțială și circumstanțială a frumșetei acesteia, cu toate că ea eră cauza unui mare resboiu.

(Cum s'ar fi resfătat un novelist de ai noștri în descrierea Elenei celei frumșe! Zimbetul ei eră isvor de mângăiere, ochii ei două bucurii, pērul ei haină de mētasă etc.)

Ceea ce nu putea Homer descrie în părțile sale constitutive, ne face să aflăm în efect.

— Zugerăviți-ne, poezilor, plăcerea, inclinarea, iubirea, uimirea, ce produce frumșetă, și ni-ați făcut portretul frumșetei ônsași!

Farmecul este frumșetă — farmecul în efect, în impresiune!...

D'aș sci eu carte câtă și ciă rēpausatul Lessing!

Ilia Trăilă.

Crénga ruptă.

us în pom pe-o créngă ruptă
Șede trista turturea,
Și tot cântă ș-o înfruntă,
Ce nu vre muguri să dea?...

Într'un sîn ce pătimește,
Primăvera s'a vîrit
Și-l tot rógă, și-l silește
Să s-apuoe de iubit!...

Vai! lăsați-ve de lupte,
Tôtă truda e 'nsedar:
Créngă ruptă... ânimi rupte —
Nu mai dau de fel lăstari!...

T. V. Păcățian.

Despre unele minerale combustibile.

— Studiu geologic-technologic. —

II.

Antracitul și cărbunii de pētră.

Sub cărbuni de pētră înțelegem acele remășițe purcese din desfacerea vegetațiunii antice, cari sînt mai bētrâne decât formațiunea de creă și cari se presintă mai adese-ori în formațiunea carboniferă între formațiunile devone și pernice. Însă în înțelesul mai larg se află cărbuni de pētră încă și în părțile sedimentelor ale epocii mesolitice, cari sînt prin urmare mai tinere, decât cele din formațiunea carboniferă.

Petrefactele* vegetale sînt cele mai caracteristice semne pentru cunoșcerea presentării cărbunilor de pētră. Aceste remășițe constau din copii, (germ. Abdrücke), din trunchiuri și crengi petrificate; se presintă mai adese-ori în coperișul** stratelor, și grămăditura lor e

* Acele rēmășițe ale plantelor (și animalelor), cari au ajuns în sedimentele pământului înaintea timpului istoric adevă în timpul geologic, și în cari sedimente s'au păstrat pentru posteritate, le numim petrefacte sau fosili.

** Eu înțeleg prin cuvântul: coperiș, acele petrii sau pământuri lăturale, de care se acopere ver-un canal mineralic (vênă = la metale sau la esuri, strat sau pătură = la cărbuni și la sare), ieră acele petrii, pe cari e aședat un canal, le numesc în genere așternut.

în unele locuri aşă de mare, încât însuși cele mai mici bucăți ale petrilor seu pământurilor posed copia acelora. Adese-ori se află arbori întregi, cari se par a sta acolo pe locul lor primitiv, ba în multe locuri — precum în Franția, Anglia — s'a documentat prin cercetările acurate ruini de adevărate păduri fosile.

Relațiunea, în care stă această mare bogătate a rămășițelor vegetale cu prezentarea straturilor de cărbuni de pământ, a produs încă de mai mult timp acea idee, că aceste straturi și-au purcederea lor din grămaditurile asemenea vegetabililor. De altmintre examinarile naturii acestor plante a arătat foarte evident, că desvoltarea vegetațiunii lor s'a favorat mai ales prin o temperatură moderată, prin o atmosferă umedă și cu acid carbonic sațiată. Împregiurările prezentate în flora petrificată din formațiunea carboniferă au încurajat încă de mult timp pe geologi a accepta pentru această perioadă susistarea unei climi mai înalte, adică unei climi tropice. Naturalistul Göppert a prețuit temperatura de mijloc a timpului carbonifer la 20—25 grade Reaumur, și Unger dăce, că la această temperatură ar fi trebuit să dispară toate influințele climatice de pe pământ, aşă, că încă de aci s'ar pute explica lățirea acestor plante până la nordul înalt. Însă pentru o temperatură mai înaltă din formațiunea de sub uestiune nu vorbește numai prezentarea plantelor voluptoase carbonifere aşă din zonele moderate, ca și din nordul cel mai estrem, ci tot'odată și respândirea unor animale de mări. Coralele din periodul carbonifer, sinonime cu cele ale lățimei sudice, se află sub al 68-lea grad al lățimei nordice, până când unele specii europene (*productus sulcatus*, *atripa aspera*) se înfătoșează încă sub gradul al 75-lea de lățimea nordică.

Diferințele climatice din timpul formațiunii carbonifere trebuie să fie fost foarte mici între lățimile de mai jos și mai înalte de pe hemisfera nordică. Acesta presupune însă necondiționat o temperatură, la care influința încălditoare a soarelui a fost foarte mică. Afară de aceea s'au nisuit unii geologi a splica voluptatea florei carbonice prin acea atențiune, că cuprinsul de carbonic al atmosferei de odinioară a trebuit să fie cu mult mai mare, decum e în presinte. Tote plantele, cu esceptiunea plantelor parasite, își ieu carbonul lor din atmosferă, când descompun acidul carbonic din celulele lor implute cu chlorofil. Carbonul, care se află de presinte e cel mult 0,0004. Un cuprins mai înalt al atmosferei ar trebui de sigur să nainteze foarte esențial prosperitatea vegetațiunii întregi, deoarece prin aceea ar fi la dispozițiune cea mai importantă materia nutritoare și oxigenul procesului vital absolut necesar încă ar fi prezentat într'o măsură îndestulitoare.

Vegetabilii nu au putut relăsa nici o urmă în cărbunele curat, deoarece acesta din urmă provine dela descompunerea acestora; numai prin aceea au putut să se conserveze plantele în cărbune, că vegetabilii încă nestricali s'au învălit prin o păpôsă massă nedescompuneveră, care a păstrat din această — copia respectivă. Astfel sânt întru adevăr acele pături de ardesie, pe cari plantele sânt decopiate ca și într'un herbariu, arătând esaminatoriului serios istoria timpului de atunci!

S'a constatat prin mai multe analize mecanice, că cărbunii sânt compuși din părți eterogene, cari părți constau alternativ din pături de cărbune curat, adică din rezultatul unei defacerii vegetabile, și din pături pământoase-lutoase, purcese adică prin influința apei spre același vegetale, acărur masse grămadite și acoperite se țin de unele specii ale plantelor cunoscute sub numirea de: filice și calamite. Prin urmare se pôte cu tot dreptul presupune, că aceste pături alternative ne înfățșează o producere și o ruinare periodică: o preschim-

bare această, precum se pôte implini și în timpul nostru prin variile anotimpuri!

E drept, că teoriile, cari esistă pân'acum spre explicarea formării cărbunilor de pământ, sânt foarte multe și diferite, și inventatorii acestora s'au nisuit prin esaminiările lor pe atunci destul de raționale a-și câștiga tot mai mulți partisans, privind fie-cine dintre densusii teoria proprie ca mai aplicabilă: însă nenumăratele opinii s'au înfrânt curând prin esaminarea naturii torfei, adică a celui material de ars, care nu e cărbune, ci se formază și în presinte și posedo o natură vegetală, o natură analogă cărbunilor mineralici. Deci și noi vom accepta acea teorie, care e mai probaveră și care presupune, că cărbunii de pământ și în genere toti cărbunii mineralici au purces prin creșcerea diferitelor plante la fața locului, adică acolo, unde au crescut aceste mai înainte. Cât timp a trebuit să trecă, până când au purces importantele straturi de cărbuni în sinul pământului: aceea e un ce încă problematic. de și învățatul Beaumont a voit să afle prin relațiunea vegetațiunii epocii carbonifere cu ceea a timpului nostru, că una perioadă de 100 ani a putut produce un strat de cărbune numai de 15 milimetri de gros.

Nu voiu detaia aici purcederea cărbunilor; aceea ar fi un lucru pré obositor și nici nu e interes pentru publicul acestei foi, fiind un obiect științific mai serios! Considerând însă purcederea teoretică de mai sus numai atinsă ca faptă, apoi ajungem la acea recunoștință, cumcă mai înainte purcésa massă carbonică e mai curată, mai compactă și mai concentrată. Această massă — spre deschilinirea dela celelalte masse asemenea carbonifere — se numește „antracit“, care se privește prin urmare ca cel mai înalt grad al carbonisării vegetalelor respective.

Antracitul cuprinde în sine foarte adese-ori 98%, cărbone, flacăra sa arde fără fum. Cu ocasiunea destilării nu se desvöltă dintr'ensul nici gasuri, nici materii resinose, cătrănose. În timpul arderii desvöltă un grad înalt de căldură, din care cauză se întrebunțșează cu avantajiu la topitoriile metalice. (Pân'acum s'a aflat antracitul în Europa, și adică în abundență, numai în Anglia; ieră în cătățimi mai mici apare în apropierea Brașovului și a Șemnițului).

Mai tineri, ceva mai necompacti și cu mai puține procente de cărbone sânt cărbunii de pământ, a căror împărțire după etate e pentru technolog de o mare însemnătate, deoarece mai ales antracitul și unele variațiuni ale cărbunilor de pământ, adică cele ce stau mai aproape de antracit, posedo unele calități, cari acusi sânt de folos, acusi nu. Însă și variațiunile cărbunilor de pământ abia se pot despărți dela olaltă, căci trecături naturale se pot tocmai aşă observă aici, ca și la cărbunii de pământ și la torfă.

În genere împărțirea cărbunilor de pământ se întemplă parte după conservarea lor fizică, parte după cea chimică. După însușirile fizice se deosebesc:

1) Gagat (cărbune de cătrănos, Cannel), care se distinge prin o structură solidă și omogenă; colorea sa se schimbă între sur și negru ca și cătrănul; lustrul e ca al colofoniului, frântura e formă de scoică.

2) Cărbune pătuos, acărui structură lespedôsă e seu mare și atunci e bogat cu materii pământoase, seu fină, tare luitoare. În cazul prim se numește: cărbune mare (germ. Grobkohle), în cel ultim: cărbune sfășiat (germ. Blätterkohle).

3) Cărbune fibros, care apare mai în tote straturile cărbunilor de pământ ca conducător; structura e fibrosă și sēmână foarte cu cărbunii de lemn.

4) Dică ultima specie de cărbuni e fin fibrôsă și se pētrunde de părți pulberose, atunci o massă cu

atare se numește cărbune funinginos (germ. Russkohle.)

Metalurgul și industriarul privește ca normaliv la distincțiunea cărbunilor de pământ numai purtarea acestora în loc, adică conservarea chimică. După această sunt: 1) cărbuni bituminoși, grași și cu făcări mare ardători, apoi: 2) cărbuni antracitoși, uscați și cu făcări mic-ardători. Cei dintâi își au însușirile lor dela cuprinsul mai mare de hidrogen, până când cei din urmă dela cuprinsul mai mic de hidrogen.

Așa între speciile cărbunilor bituminoși, ca și cei antracitoși se află și astfel de cărbuni, cari cu ocaziunea încălzirii devin într-o stare așa dîcînd topită; unicele părți se lipsesc la olaltă; și sunt astfel de specii, cari numai se constring la un corp compact, fără ca să se topescă, în fine sunt și astfel de cărbuni, cari, perdîndu-și totă conexiunea, devin totalmente în forma pulberosă. În general s'a vulgarizat acea opiniune, că cărbunii de pământ se lipsesc și se topesc cu atât mai bine, cu cât sunt ei mai bogați în bitumeu, și că nepușirii cărbunii sunt sîraci de bitumeu. Pe aceste însușiri ale cărbunilor se bazează împărțirea lor în: cărbuni cleioși (germ. Backkohle), cărbuni sbărțiți (germ. Sinterkohle) și cărbuni arinoși (Sandkohle). Această împărțire, care se derivă dela metalurgul Karsten, e de importantă la topitorile de fer, unde se întrebunțază străformarea cărbunilor — ca așa numitul cocs* — spre producerea variatelor specii de fer, oțel și a.

Afară de aceea cărbunii de pământ se întrebunțază spre producerea gazului luminător, spre descolorisarea colorilor organice și a.

Cărbunii de pământ se află în sinul pământului în mai multe locuri, și adică în Anglia, Franca, Belgia, Germania, Austro-Ungaria. În Ungaria apar cărbunii mineralici în diferite formațiuni geologice! Aci vedem reprezentată cea mai bătrână formațiune carboniferă, cu minele din apropierea Reșiței (Săcul), apoi formațiunea iurei (lias) în Reșița-Domă, în Steierdorf-Anina (cortul Căraș-Severin), și în apropierea orașului Cinci-Biserici (comitatul Baranya); tot această formațiune din urmă e reprezentată și în Ardeal în apropierea Brașovului.

G. Pocrean.

Condeii electric.

O altă invenție a lui Edison, genialul născocitor al fonografului: este vorba de „condeii electric a lui Edison“.

Condeii electric este un aparat, cu care se însemneză pe hârtie ordinară, nu o trăsură neîntreruptă cu colere ca cu condeele ordinare și creioanele, ci o trăsură întreruptă formată de un mare număr de împunsături pe hârtie. Aceste împunsături sunt făcute de un acșor foarte fin de oțel, care, alternativ, iese și intră într'un tub care se ține în mână, și care sîmînă cu un portereion de metal. Acest acșor umblă foarte iute; face 180 de împunsături pe secundă. Nu se poate scrie cu acest condeii tot așa de iute ca cu un condeii ordinar, însă se scrie cam cu iuțela unui caligraf, care ar scrie cu îngrigire litere mari.

Mișcarea alternativă se dă condeiiului de cătră un mic electro-motor foarte ingenios și simplu. Curentul electric care însuflețește acest mic aparat se procură de cătră o pilă de două elemente cu bicromat de potasă.

* Adică decă se espun cărbunii de pământ unei temperaturi înalțate așa, ca să se impedece cursul aerului atmosferic, ieră dispărerea arborilor dezvoltători să se favorizeze, atunci purcede acel material pentru tehnologie foarte important, care se numește cocs (koaks).

Să venim acum la aplicațiunea acestui aparat.

Am dîs, că condeii electric face pe hârtie o scrisore formată dintr'un mare număr de mici împunsături apropiate unele de altele. Această scrisore se citește anevoie și nici că este acesta scopul invențiunii, ci următorul: hârtia scrisă prin împunsături trebuie considerată ca un „negativ“ prin mijlocul căruia se poate dobândi un număr mare de „probe pozitive“ și copii după desenul și testul tras cu acșorul care formeză condeii. Pentru a dobândi aceste probe, se întrebunțază o presă și tesculeț aședată într'o cutie. În capacul cutiei se pune „negativul“ pe care îl țin niște resorturi speciale.

Pe corpul presei se pune o foie de hârtie albă, se lasă capacul cutiei în jos; negativul se aplică pe hârtie albă. Cu un rulo se întinde negrelă pe negativ; negrelă trece prin toate împunsăturile până la hârtia albă, care este dedesubt. Se ridică capacul și proba este gata. Pentru ca scrisorea să fie citită, trebuie scris mai gros. Cu ore-care deprindere se poate dobândi tot felul de desemnuri, se copiează note de musică.

Același negativ poate servi pentru a produce succesiv un mare număr de probe, până la o mie.

Sunt mai multe metode prin cari se pot reproduce cu iuțelă desemnurile și scrisorea manuscriptă, precum este hârtia Marion. Însă trebuie să recunoșcem, că cu acest sistem fie-care probă trebuie espusă la sora cu atât mai mult cu cât timpul este mai noros; astfel că un același desen nu poate să dea într'o dî de cât puține probe; pe când cu condeii Edison nu este trebuință de nici o espunere la sora.

Aceasta este în câteva cuvinte noua invențiune a lui Edison, născocire fericită, de ore-ce este destinată a reproduce în modul cel mai inlesnitor scrisorea și desemnurile.

Nu va trece mult timp și această utilă invențiune va fi introdusă în toate biurourile unde se cere reproducere de probe multe.

R. S.

C u g e t à r i .

Fericirea, acesta copilă a cerului după care tu suspini, este în giurul teu și în tine: fiică a temperanței și a calmelor inveseli, soră a mulțumirii și a satisfacțiunii interioare, ea poate împle ființa ta în viață și după moarte. (Philosoph. de l'histoire de l'humanité par Herder.)

Ori-cine ai fi tu din naștere și ori-care ar fi locul ce te-a vădut născîndu-te, să știi bine, o omule, că tu ești ceea ce trebuie să fii, tu ești născut acolo unde trebuie să fii. Nu părăsi acest cerc, nu te rădică mai pe sus de dînsul, ci ataședă-te de el din toate puterile tale. Numai prin această conexiune, prin acest raport mutual, punînd în lucru ceea ce vine dela tine cu ceea ce ai primit, numai așa vei găsi tu linișcea vieții și fericirea. (Idem.)

Este o lege severă a destinului, însă binefăcătoare, că tot rîul, ca și ori-care putere extremă, finește prin a se distrage pe sine însuși. (Idem.)

Destinul omenilor este mai totdeauna aședat sub imperiul trebuinței și a circumstărilor. (Idem.)

O lege pe care ne o dă filosofia istoriei:

Tote lucrurile pe pământ au fost ceea ce puteau să fie, parte după situațiunea și trebuințele locului, parte după circumstările și caracterul timpului, geniul nativ și accidental al popoarelor.

Ceea ce caracterizează mersul civilizațiunii în Europa este influința descrescîndă a legilor fizice și influința crescîndă a legilor mintale. (Histoire de la civilisation par Buckle.)

Chic și eleganță.

Spiritul cu sbor ușor este o proprietate a individualității franceze. Observațiunile fine, picante și cu umor țeselat le găsești numai în idiomul francez. Însă, dar se încercă alte limbi a produce vr'o imitațiune, căci ori cât de bine reese această, totuș rămâne o — imitațiune. Decă voim dară să studiam adevărata bogăție de spirit, caută să ne adresăm la isvorul ei, la literatura franceză.

Nu de mult a apărut la Dentu în Paris o carte, care ne oferă prilegiul cel mai bun spre a pute studiază spiritul francez. Această este o colecțiune de foileton de Gustav Claudin, care poartă titlul de: „Tarte à la Crème“.

Vom scoate din această carte câteva observațiuni dintr'un capitol intitulat: „Chic și eleganță“.

Chicul, dice autorul, nu consiste în a copia servil pe aceia, cari trec de oameni distincți și se vorbim ceea ce vorbesc dênșii. Chiar din contra! Chicul consiste în a ne purta și a convorbi într'un mod cu totul deosebit de alții. Să ne aducem numai aminte de acei bărbați și de acele femei, cari dau tonul, și cari totdeauna rămân adevărate modeluri ale distincțiunii. Aceste persoane n'au copiat pe nimene, ci sânt niște aparințe originale, cari nu pot fi nici odată întrecute de nimic ce e grotesc și mediocru. Eleganța adevărată, precum a dis Saint-Simon, are un ce propriu, pe când imitațiunea ne revocă în memorie ceva ce a mai fost.

Lordul Raleigh s'a purtat cu chic, așternând peste un riu mantua sa brodată bogat cu aur, pentru ca regina Elisabeta de Anglita să pôtă trece pe uscat.

Acel principe de Condé asemenea a probat chic, carele la asediarea orașului Nerida a ordonat să fie însoțit de o capelă masicală împodobită, pășind în fața glonțelor inime.

Asemene a fost cu chic și convorbirea franceșilor cu engleșii în bătălia dela Fontenay, în care franceșii strigară engleșilor să pușce ei mai înainte, ier aceia respuuseră: „După dvostre, gardă francesă“.

Și eleganța?

Se știe, că meritul de frunte al femeii, care vră să deie tonul și să strălucască în linia primă, consiste în a fi frumoasă. Dar nu este frumsețe fără sănătate. În codicele chicului și a eleganței, ori cât de nepoetic pare această, este totuș un capitol de lăcurile pentru vindecarea emoțiunilor balului, emoțiunile jocului și ale teatrului. În prima linie e ferul, care sună în tot felul de tonuri, care se disolvă în hapuri (pilule) și în fluide și care este a se întrebuița la băi. Ferul e puterea. Rosa numai pentru aceea e frumoasă, căci e sănătoasă.

Însă nu ajunge a fi numai frumoasă. Frumseța trebuie aprefuită și ferită bine de tot ce ar pută-o micșoră seu alteră. Decă rosele nu trăiesc mai mult, decât în scurtul timp al unei demineți, femeile au fericirea să vedă mai îndelungat strălucind frumseța lor. Mai ales se pôte constată această la Paris, unde femeile rămân tot tinere. Mijlocele acestei conservări a frumseței eterne se ofer de mii de limbi, în mii de diare, în mii de afisuri, și damele lumii innalte știu să se servescă de ele cu multă artă. Aici natura ar pută să mērgă în școla artei.

Mult mai grele sânt de analizat acele capitle ale chicului și eleganței, cari ne dau invēțul cum se vor-

bim, cum să mēncăm, cum să ne 'mbrăcăm, cum să ne petrecem, cum să ne primim oșpeții?

Despre toaletă numai puțin se pôte dice. Această rămâne purure aceeaș greutate. În Paris nu sânt decât trei artiste, cari știu să formeze bine o talie. Fiecare tăietură de fōrfeci a acestor dame costă tocmai atâta ca o trăsura de penel a lui Watteau. Acuș se entusiasmeză ele pentru o nuanță de colōre, acuș pentru alta. Această se vede apoi pretotindene; nu știu pentru ce, e urită, dar aparține eleganței.

Nici modistele nu sânt mai numēroșe. Ele decretăză, fără să 'ntrebe svatul cuiva, ca pēlērile să se garniseze cu niște pene uriașe seu cu niște floricele, cu colori închise seu deschise. Ele decid asta. Nu se mai pôte schimbă. Cine nu se supune acestei forme, devine diformă. Cine ar pută reziste aici?

Codicele nostru — cine ar crede? — conține un capitol, care invēță lumea, cum să-și satisfacă îndatoririle religioșe. Pentru postul mare este un paragraf anume. Pentru pēcătoșele, al căror suflet trebuie mântuit cu ori ce preț, este croit un aschetism special, care se estinde până în amēnunțimile cele mai mici. În acest capitol găsești regule precise pentru înfățișarea și portarea în biserică. Dar, fireșce, aceea nu se opreșce, ca frumoșele să nu mērgă la biserică pre decoltate

N'ar crede nime, câte invēțăcele credincioșe are acest capitol. Eu cunosc câteva, cari acasă închid tōte ușile, pentru că se tem de — rulumă; ier la biserică șed cu ușile deschise, căci acolo își pot arētă toaleta nouă, căci a ședă acolo este afacere de eleganță.

Spre a cunoșce însă toți paragrafii codicelui atât de important, ar trebui să sacrificăm o viață intrăgă. ba doră nici atunci nu l'am șci complet. Eleganța nu se pôte invēță. Această trebuie să fie darul naturei. Gopia, imitarea, nu au nici o valōre.

Rosa Trandafir.

Escursiune la St. Nicolae.

Beiuș 14 mai.

Este un lucru cunoscut de toți, că escursiunile au pentru tinerimea studiosă o influință binefăcătoare. Ele desvōltă în tineri spiritul de asociare, simțul frumosului, lărgesc sfera cunoșcințelor naturale și geografice, întăresc corpul prin alergări și ustenele; de aceea și procedura de instrucțiune din aceste motive le prescrie ca mijloce didactice.

De aceste simțeminte indemnă, dl profesor I. Clintoc a arangiat la 1/13 mai, în interesul colecțiunilor naturale ale gimnasiului nostru, cu tinerimea studiosă dela gimnasiu o escursiune la St. Nicolae.

La 6 ore demineța tōtă tinerimea a plecat cu trăsuri la locul susnumit. La această escursiune s'a mai alăturat și frații colegi I. Roșu, V. Ștefanica, G. Papp și subscrisul; ieră dintre civili dl adv. A. Cretiu și dna soție, și dl adv. P. Papp.

Trăsurile, în număr de 17, în ordinea cea mai bună, la 10 ore a. m. au ajuns în fața locului, la ruinele, cari erau scopul cercetărilor noastre.

După ce s'au finit cercetările, dl Pințe preot din parochia vecină Seplac, a invitat la mēsa sa pe frații colegi și dnii advocați, dimpreună cu mai bine de 30 tineri. Prânțul a trecut în conversațiuni animate, ier la 4 ore d. m. cortegiul trăsurilor s'a pornit cătră Beiuș, și sēra la 8 ore am și ajuns cu toții acasă, aducând cu noi suvenirile plăcute ale acelor locuri pitoreșci. Cu un cuvēt escursiunea a reșcit fōrte bine.

Me voiu încercă să fac o scurtă descriere a acelor locuri și anume: S. Nicolae se află dela Beiuș în depărtare de 3—4 ore spre miqdădi-apus; drumul con-

duce tot alătura Crișului pe o vale strîmtă, dar frumoasă și romantică, unde se schimbă colini cu munți stîncoși și acoperiți de arbori verzi, deschizîndu-se tot năou panorame, ce fac bună impresiune asupra călătorilor.

Ce privește ruinele, despre aceste am aflat următoarele: ruina ne înfățișează un turn isolat cam de 9—10 stîngeni înalt. Se crede a fi remășițe din o biserică călugărească rom. cat. Zidul e din cărămizi arse, ceea ce probază, că e din timpul mai nou; călugării probabilmente au fost cassați pe timpurile lui Iosif II. Atît biserică, cît și mănăstirea se cred a fi fost dedicate Sântului Nicolae, de unde își trage și comuna numele de St. Nicolae. Stilul edificiului se vede a fi mestecătură din stilul romano-gotic, ce se deduce din construcțiunea turnului isolat. În fereștile turnului se află așezați cîte un stîlp, cari sîmănă mult stîlpilor de stilul vechiu corintic. Locul bisericii cu altariul se află așezate spre răsărit, ier turnul și frontul spre apus, după cum sînt cele mai multe biserici rom. cat. vechi printre români. Din biserică (navis) nu se mai găsesec ruine de pereți, de cît numai vatra gîlă.

Locul bisericii și probabil și a mănăstirei este pe delul de lîngă comuna S. Nicolae; ier vis-à-vis de comună, pe un alt del peste Criș în partea Șoimului se află locul grădinei călugărilor, în mijlocul aceleia se găsesec alte ruine, cari ne lasă a presupune, că a fost o casă de economie sîu distracțiune.

În pădurea Șoimului mai sînt și alte ruine, cari presupun locul unei cisterne sîu rezervor de apă.

Multe petri cioplite, table întregi, sînt duse din ruinele bisericii parte la comitat în Oradea-mare, parte la locuitorii satelor din apropiere, unde sînt întrebuintate ca mese și uși la casele și grajdurile ômenilor.

Tradițiuni populare despre tôte aceste, în timpul scurt ce am petrecut pe acolo, nu am găsit.

V. Leșan.

E e h o.

Definițiuni musicale.

Mai mult cu spirit, decît curtenetă este definițiunea musicală a diferitelor etăți femeiești, ce o găsim într'un diar italian!

În etate de 15 ani o fêtă e un „arpeggio.”

La 20 de ani tinera damă e: „allegro vivace.”

La 30 de ani: „accordo forte.”

La 40: „andante — andante.”

La 50 începe „rondo finale.”

La 60 urmază: „tremolo alla sordina.”

*

Intr'o di, pe cînd Liszt eră în călătorie cu Rubini, cu tôte că nu negliasiase nimic pentru a asigura succesul — nici articole pompoșe, nici afișe colosale, nici programe, etc. — în sala celui d'ântîit oraș unde se opri nu se găsiă 50 de persoane.

Rubini, care eră foarte mînios pentru acêsta, declară că nu va cîntă.

— Din contra. îi dișe Liszt, trebuie să cînti, și cît vei pute mai bine; acest public puțin represintă elita societății.

— Ce fel! aceste 50 persoane. . .

— Sînt, te asicur, flôrea diletantismului în acest oraș.

— Fie. . .

Rubini cîntă. Auditoriul sîu ne-miscat nu dă nici un semn.

Liszt s'aședă la piano; dar d'odată el se scôlă, închide instrumentul și, cu surisul unui om mare, s'adresă astfel adunării.

— După cum vîd, d-lor, musica nu vî place. . . Să 'ndrăsnesec a vî rugă să supăm puțin?

Fuse un moment de neolărire — nu lung — și fie-care primi oferta stranie a artistului.

Acêsta bagatelă costă 1200 franci pe Liszt, dar, a dîoua sêră, el câștigă 12,000. Lumea se 'ndesă sî între.

Venise tot orașul, cu speranță d'a supă.

*

Un om cu mult spirit spunea ieri, că o femeie șcie să ofere ceaiul în mîi de feluri, și pretindea, că după intonațiunea dată fie-cărui cuvînt pôte să recunoscă gradul de prieteșug, de stîmă, de iubire, ce femeia are pentru fie-care invitat.

— Dorești ceaiu? — Semn de mare politeță.

— Sê-ți dau puțin ceaiu, dle Z.? — Semn de prieteșug vechiu.

— Îți place ceaiul? — Semn de simpatie.

— Ceaiu? Da? (apăsînd puțin asupra cuvintelor.)

— Semn de . . . 35 grade sub zero.

— Cêșca asta este pentru dta! — Temperatura din Africa.

— Dragă, te rog dă o cêscă de ceaiu dlui X. — Temperatura Siberiei.

Literatura si arte.

Ornitologia poporală română. Dl S. Fl. Mărian ne înșciinteză, că cu începutul lunei septembrie an. c. st. v. vrê în tot casul să pună sub tipar „Ornitologia poporală română”. De ôră-ce însê despre unele paseri are numai fôrte puține datine, credințe și legende etc. ieră despre altele mai de fel, se adreseză prin noi cîtră inteligința română și cîtră studenții români din giurul Orășii-mari, ca să binevoiescă a-i scrie macar ciș-ceva despre paserile, a căror nume se înșiră mai la vale, ca cu atîta să fie opul mai complet și mai interesant. Dl S. Fl. Mărian s'ar bucură fôrte mult, cînd i s'ar putê scrie nu numai despre aceste paseri, ci încă și despre altele, și cînd i s'ar înșcîmna numirile române ale tuturor paserilor, cari provin în ținutul Orășii-mari, precum și în celelalte părți ale Ungariei, căci din părțile aceste pîn'acuma nime nu i-a scris nici macar o hîbă. Dêcă este cu puțință, să se alătore la fie-care numire română de pasere și numirea tehnică latină. De nu va fi cu puțință, se va mulțami și numai cu numirile române. Respunsurile multe puține, cîte vor fi, să se adreseze nîoue sîu deadreptul dsale la Sereth în Bucovina cel mult pînă la prima septembrie. Paserile despre cari ar dorî să aibă mai multe legende, datine, credințe etc. sînt următoarele: 1) Pêscariul lat. Alcedo ispida. 2) Albinărelul sîu Vespariul lat. Merops apiaster. 3) Dumbrăvanca sîu Corabatica lat. Coracias garrula. 4) Mulge-capre sîu Păpăluda lat. Caprimulgus europaeus. 5) Drêpnêua sîu Costun mare lat. Cypselus apus. 6) Cap întortura lat. Junx torquilla. 7) Uliul paserilor. 8) Cuivica lat. Glaucidium passerinum. 9) Privighitîrea lat. Luscinia vera. 10) Peptenusul sîu Cîdă-roșă lat. Rutilicilla phoenicurus. 11) Pêscărelul lat. Cinclus aquaticus. 12) Pitulicea sură lat. Sylvia hortensis. 13) Pitulicea cenușie lat. Sylvia cinerea. 14) Codobatura lat. Motacilla alba. 15) Presura (mai multe specii) lat. Emberiza. 16) Cîntița lat. Fringilla coeleps. 17) Domnișorul sîu logocelul lat. Carduelis elegans, germ. Stieglitz. 18) Cînepariul lat. Canabina linota. 19) Iuarîța lat. Linaria rubra. 20) Petroșelul lat. Petronia stulta. 21) Cireșariul sîu Botgrosul lat. Coccothraustes vulgaris. 22) Lugaciul lat. Pyrrhula europea. 23) Forfecuță (mai multe specii) lat. Loxia. 24) Graurul lat. Sturnus vulgaris. 25) Berbecelul lat. Lanius excubitor. 26) Ţoiul

séu Ciocârlețul lat. *Sitta europea*. 27) Căfărătoarea *Sitta caesia*. 28) Scorțariul lat. *Certhia familiaris*. 29) Pica, Picherea séu Bibilica lat. *Numida meliagris*. 30) Fluturașul séu Frundariul lat. *Charadrius pluvialis*. 31) Sitarul lat. *Scolopax rusticea*. 32) Culiciul lat. *Numenius arquatus*. 33) Créstelul séu Cârsteul lat. *Crex pratensis*. 34) Gănușa séu Lișița lat. *Fulica atra*. 35) Bodirlăul lat. *Colymbus glacialis*.

„**Școala Practică**“ Nr. 2 pro Maiu conține: Plan de lecțiuni pentru școle elementare românești, întogmit pe 30 săptămâni. — Grădina școlii, lecțiuni practice din învățământul intuitiv; lecțiunea a 2-a: lucrurile din grădina. — Limba română în școlile elementare, tractată din bucăți de cetire. — Prima adițiune cu cifre, lecțiune schițată pentru primul an de școlă. — Raport despre visitarea unor școle în Mărțișor a. c. — Bibliografie. — Erate. — Posta redacțiunii. — Prenumeratiuni se mai primesc, pentru cei lipsiți cu favorul de a responde costul abonamentului în 3 rate à 1 fl., dar anticipando.

Stagiunea Teatrului Național din București este sfârșită. Înaintea închiderii definitive se mai dau câteva reprezentațiuni în beneficiu. Astfel marți se jucă: *Ruy-Blas* în beneficiul dlui Manolescu.

Regule de Bon-Ton. Sub acest titlu a publicat dl Corneliu Pop Pécuarariu în Blaș o broșurică de 48 pagină, destinată pentru tinerimea noastră. Regulele sunt scoșe din deosebite isvóre, și afară de cunoștințele elementare, ofer tinerimei multe învățături pentru portarea în societate. Prețul 20 cr.

Barba lui Ștefan cel mare. Acesta e titlul unei comedii într'un act, ce dl G. Baronzi a dat la lumină în editura librăriei S. Samitea în Craiova. Piesa n'are pretensiune la viață mai lungă, căci este o glumă ocașională din incidentul discuțiunii Academiștilor noștri asupra barbei lui Ștefan cel mare. Niște prieteni desbat și ei ceștiunea, decă Ștefan cel mare a purtat barbă séu ba? Dar nu isbutesc, și umbra lui Ștefan le dice: „Lăsați descoperirea barbei mele acelora ce nu găsesc alt nimic mai bun de făcut“. Prețul 50 bani.

Un nou jurnal românesc în Bucovina. Aflăm cu bucurie, că dela 1 iulie va éși în Cernăuți, sub auspiciile consistoriului arhidieceșan, un jurnal bisericesc literar sub titlul: „*Candela*“. Cu privire la referințele particulare ale arhidieceșei, se vor primi în acest jurnal tratate și în limba slaveno-rusescă. Va apăre odată pe lună, cu cuprins de 3—4 côle. Prețul pe un an 4 fl. Esc. Sa mitropolitul dr. Silvestru Morariu a esoperat pentru acest jurnal din fondul religios al eparchiei o subvențiune de ocamdată pe trei ani de câte 1500 fl. Esc. Sa a emis și un cerculariu, cu un regulament, prin care toți membrii clerului seculariu sânt obligați a ține acest jurnal.

Diaristic. *Resboiul Granda* din București încețză sé apară sub acest titlu. dl Granda va începe publicarea unui nou organ literar și politic cu un alt titlu. — *Fóia Societății Desteptarea* comericiului și industriei române. Sub acest titlu a apărut la București un diar nou, care va apăre odată pe săptămână.

C e e n o u ?

Profesori aprobați. Dl *Ioan Butean*, profesor la gimnasiul din Beiuș, a făcut la universitatea din Budapesta censură de profesor din limba română și magiară. — Dl dr. *Ioan Ardelean*, profesor în Beiuș, a făcut la aceeaș universitate censură de profesor din limba latină, din grecă a făcut în decembrie. — Dl *Virgiliu Popescu*, teolog absolut, a făcut tot acolo censură de profesor din limba română și latină.

Hymen. Dl *Iosif Popescu*, fost redactor al „*Albinei Carpaților*“, actualminte inginer de mine la Dof-

tana în România, joi la 18 l. c. ș-a serbat cununia cu domnișóra *Maria Nasta* în Sibiiu. — Dl *Petru Ungurean*, profesor în Blaș, la 7 l. c. ș-a încredințat de soție pe domnișóra *Mariți Căprariu* din Blaș.

3/15 maiu la Sibiiu. Tinerimea română de aici, scrie corespundintele nostru din Sibiiu, la órele 8 a. m. s'a adunat în număr fórte frumos în biserica din cetate, și-a asistat la părăstasul celebrat cu pietate de părintele as. Boiu. A plecat după aceea în corpore la mormântul regretatului *Papiu*. Aici asemene s'a ținut părăstas din partea păr. protop. *Russu*, după a cărui terminare tinerul jurist absolut *Drăghic* a rostit o cuvântare acomodată în fața mormântului și a depus pe el o cunună frumósă cu inscripțiunea: „*Junimea română*. Întru amintirea țilei de 3/15 maiu 1848“. Dela *Papiu* s'a îndreptat tinerimea în aceeași ordine la mormântul lui *Iosif Hodoș*, demn consoț al vărului seu. Aici a ținut juristul *Necsa* al doilea cuvânt și pe mormânt s'a depus o cunună tot cu inscripțiunea de mai sus. Séra s'a întrunit junimea într'o grădină din suburbiul *Josefin*. S'au ținut mai multe cuvântări ocașionali. Convenirea s'a terminat cu o petrecere veselă.

Societatea de lectură a studenților români dela gimnasiul superior r. c. din Cluș va ține ședință publică în 29 maiu, adeca a dóua ții de *Rusalii*. Membrii societății vor ceti și declamă parte lucrări de ale lor, parte de ale unor poeți ai noștri, va cântă și corul, ier doi tineri vor esecută o piesă de violină.

Maial în Cluș. Societatea de lectură „*Julia*“ a junimei române dela universitatea din Cluș va arangia la 25 maiu st. n. în grădina *Stadler* un maial în favorul ei. Președintele comitetului arangiator e dl *Iuliu Herbay*, secretarul dl *Laurențiu Pop*, cassarul dl *Dem. Ciuta*.

Ajutorarea unui învățător. Mercuri séra, se întruni la príncipele *Bibescu* în București biroul comitetului general de caritate. La ordinea țilei, scrie „*Binele Publ.*“ eră ajutorarea unui învățător comunal anume *Avram Neda* din *Oravița* română (*Banat*), a cărui casă și totă averea fuseseră nimicite de foc. Comitetul, de și fondul carității este sleit, totuși, considerând că o familiă de 5 membri a rémas pe drumuri, i-a dat un ajutor de 200 lei.

Declarațiune. *Beiuș 17/5 1882.* Înțelegând, că unele pasage, din tractatul istoric intitulat „*Resbelul de 30 ani*“ și publicat în nr. 15 a „*Familiei*“, și relative la unii capi bisericesci (*Tandru VI* și *Leon X*) ar dá ansă la unele bănueli și presupuneri, ca și cum acele ar proveni din convingerea mea religioasă: declar cu totă franchiseța, că acele nu sânt convingerea mea, ci ca simple păreri invecchite deja, le-am cules și eu după cum le-am aflat la *Cantu Caesar* și alți istoriografi de renume. Eu în acel tractat am prelucrat o temă, ce mi-s'a dat din partea universității de Cluș pentru examenul de profesură, dar nu am făcut un studiu de profesiune. Drept ce resping cu totă indignațiunea ori ce insinuări și presupuneri, tendențioșe, ca și cum cele scrise de mine ar face parte din convingerea mea catolică. Cu aceste am fost datoriu în interesul adevărului, spre a curmă ori ce nisuințe de interpretări și mistificări. Am dis. *Vas. Lesian* prof. ord.

A murit: *Dimitrie Russu*, fost maior de gendarmerie, la Sibiiu în 15 l. c. în etate de 59 ani.

Cronica lunei.

România în Salonul din Paris, este și ea reprezentată bine. Eră un moment unde se făcea la *Salon* italiance, acum se fac române; am văduț, șerie corespundintele „*Românului*“, o domnișóra îmbrăcată în costumul național făcută de un artist frances, o alta cu denumirea „*Une dame roumaine.*“ Avem asemenea

statua lui Ștefan cel mare de Frémiet și mai mulți artiști români au trimis lucrările lor. Dl Demetrescu Mirea este în capul junilor, are un portret al d-nei C. și Teranii secui din Transilvania aducând lui Mihai capul lui Andrei Batori. Dl Ghica un peisagiu, sculptorele nostru Georgescu are la sculptura un bust al d-lui Petru și Endymion, ambele în platură, și ca debut la pictură o bachantă adormită. Marele nostru artist Grigorescu ne arată un colț din atelierul său.

Dl Slavici aprețuit în străinătate. Se știe, că mai multe din novelele dlui Ioan Slavici sunt deja traduse în limba germană. Acuma aflăm, că un editor din Germania mai voiește să publice câteva dintre novelele dlui Slavici în traducere germană. Acesta colecție are să cuprindă și o novelă mai lungă încă nepublicată. „Magazinul“ din Lipsia publică în nr. seu din luna trecută un articol de K. E. Franzos despre dl Slavici, „novelist și essayst român, unul din scriitorii cei mai însemnați ai acestui popor care se ridică“. Tot de dl Slavici s'a ocupat într'un scurt articol nu de mult și: „Literarisches Centralblatt“, scriind despre cartea sa intitulată: „Die Rumänen in Siebenbürgen“ etc.

Românii din Egipt. „Românul“ primește dela L. Lucai, farmacist din Alesandria, Egipt, o scrisoare îndreptată în numele Românilor stabiliți în Egipt. După acesta scrisoare, populația română, locuind în Alesandria numai, s'ar rădica la mai mult de 90 familii. Acesta numărösă populație, neavând nici un reprezentant al României, se află supt protecțiunea diverselor consulat străine; cea mai mare parte însă stă supt legea musulmană a guvernului egiptean. Acesta stare de lucruri nu poate dura. Guvernul român ar trebui să inființeze numai de cât un consulat în Egipt, seu cel puțin să numescă un consul onorific, care ar grupă supt un singur scut atâtea și atâtea familii românești.

Caritatea și capetele de țigară. Călătorul care vizitează Germania de Nord seu provinciile renane și care intră în vr'o cafenea seu vr'o berărie, este adeseori surprins când vede pe deosebiții consumatori, sculându-se de câte ori voiesc să-și aprindă o nouă țigară și depunând estremeitatea pe care a tăiat-o cu grijă, într'o cutie de metal, așezată p'o mesă în centrul stabilimentului. Cea dintăiu impresie a sa este d'a se minuna de spiritul de ordine și de instinctul de curățenie ce par a fi mobilele acestui act; dar vedând în curând pe vecinii sei din dreapta și din stânga, aruncând în toate părțile scrumul din lulele și espectorând în toate părțile, i vine să se întrebe care poate fi motivul unei ingrijiri atât d'amănunțite în cât privește capetele de țigară? Recipientul care primește aceste rămășiți este o cutie de metal în destul de mare, a căreia capac, închis c'un lacăt, este în formă de leică întorsă în intru și c'o deschidetură de mică dimensiune în fundul ei. Aceste cutii au fost făcute ș'așezate în toate stabilimentele publice de cătră o asociațiune de binefacere care are numeroase ramificări, în scopul d'a procură în fie-care an la Crăciun, câte o îmbrăcăminte completă unui ore-care număr de copii săraci. După raporturile oficiale, nouă-spre-dece asociațiuni d'acest fel funcționând numai în Prusia renană, au recoltat în 1881 prin acest mijloc, 4569 livre de tutun, ce s'au vândut 31,250 franci, cu care s'au confecționat îmbrăcăminte complete pentru 1726 copii; adică aproape 18 fr. 10 c. de îmbrăcăminte. În fie-care an, aceste asociațiuni iau o nouă întindere. Resultatul dovedește, că cel mai mic

profit nu este de lăsat la o parte ș'o asemenea esperiință ar pute fi aplicată și cu multe alte obiecte de obicei trecute cu vederea.

Un oraș s'a fundat în patru zile în Statele-Unite. Este căva timp de când un bătrân lucrător de mine numit Redpath, a găsit pe colinele muntelui Dakota, mai multe bucăți de stâncă pe care le luă creșdând că este pur carbonat. Le încercă și vedu, că conțineau mii de uncii de argint. El arată apoi acesta stâncă la mai mulți minori din Colorado cari declară, că eră pur argint și căutară a vedé de unde provine. Terenul unde fusese găsite n'a fost nici odată explorat. Nici o cale nu ducea acolo și cei dintăiu lucrători s'au dus pe jos seu călare. Ei s'au întors cu specimene bogate de argint și în două zile Deadwood, Central City și Lead City a fost aproape despoporate. Un oraș a fost fundat, terenul a fost tras la sorți de cătră toate persoanele presente, regule de guvernământ au fost stabilite și noua localitate a fost numită West-Virginia-City. În patru-șeci și opt de ore orașul numără o mie de locuitori și nouă „salone“, au fost în plină operațiune. A treia și două bănci erau deschise precum și mai multe restaurante. A patra și apărea primul număr al diarului cotidian „Carbonate Reporter“. Cinci-șeci case au fost clădite sunt acum trei săptămâni și se plătiau locurile de clădiri până la 500 dolari. Orașul pare a fi cu desevêșire fundat.

Logogrif

de Octavia Groza.

Din următoarele 26 silabe: Ar, au, on, rus, g, mu, er, c, in, n, eș, nu, sil, lu, al, lo, d, ro, s, dar, ru, me, im, ia, ie, ai, — au să se compună 9 cuvinte, a căror litere inițiale cetite de sus în jos, ieră cele finale de jos în sus să ne deie numele a doi bărbați nemuritori.

Cuvintele însemneză: 1) Un metal prețios. 2) Un opid în Englitera. 3) Un nume de botez femeiesc. 4) Numele unui scriitor Român. 5) Un fluviu în România. 6) Ce au toate? 7) Un lucru bine primit. 8) Numele unui rege. 9) Un opid în Palestina.

Terminul de deslegare e 1 iunie. Ca totdeauna, și de asta-dată se va sorti o carte între deslegători.

Poșta Redacțiunii.

Chipul ei. Nici idee, dar nici chiar rime bune. Ascultă-țe: reoglindeză — viêtă, ânger — fulger, marmor — țori etc.

Ochii tei. Corege strofa a treia, în care nici o rimă nu e bună, ș-apoi se va pute publică.

Seret. În nr. viitor!

Catra o copila. Ca gluma în cerc amical poate trece, dar pentru publicitate nu se admite.

Călindarul săptămânei.

Țiua sept.	st. v.	st. n.	Numele sântilor și sêrbătorile.	Sorele resare	Sorele apune
Dumineca	9	21	Pror. Isaia.	4 3	7 51
Luni	10	22	Sf. Ap Simon Zilot.	4 1	7 53
Martți	11	23	Muc. Mochie.	4 —	7 54
Mercuri	12	24	Păr. Epifanie.	3 58	7 56
Joi	13	25	Sc. Luc. Gliceria.	3 57	7 57
Vineri	14	26	Muc. Isidor.	3 56	7 58
Sâmbeta	15	27	P. Pahomie.	3 55	7 59

Proprietar, redactor respunțător și editor: **IOSIF VULCAN.**

Cu tipariul lui Eugeniu Hollósy în Oradea-mare. Strada principală nr. 274.